

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 24 oktober 2013*

”Obligatorisk ansvarsförsäkring för motorfordon — Direktiv 72/166/EEG — Artikel 3.1 —
Direktiv 90/232/EEG — Artikel 1 — Trafikolycka — En passagerares död — Rätt till ersättning för
maka/make och minderårigt barn — Ideell skada — Skadestånd — Skada som omfattas av den
obligatoriska försäkringen”

I mål C-22/12,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Krajský súd v
Prešove (Slovakien) genom beslut av den 8 november 2011, som inkom till domstolen den
17 januari 2012, i målet

Katarína Haasová

mot

Rastislav Petrík,

Blanka Holingová,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden R. Silva de Lapuerta samt domarna J. L. da Cruz Vilaça,
G. Arestis, J.-C. Bonichot och A. Arabadjiev (referent),

generaladvokat: N. Jääskinen,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Slovariens regering, genom B. Ricziová, i egenskap av ombud,
- Tysklands regering, genom T. Henze och J. Kemper, båda i egenskap av ombud,
- Estlands regering, genom M. Linntam, i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom A. Tokár, i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: slovakiska.

och efter att den 11 juli 2013 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 3.1 i rådets direktiv 72/166/EEG av den 24 april 1972 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om ansvarsförsäkring för motorfordon och kontroll av att försäkringsplikten fullgörs beträffande sådan ansvarighet (EGT L 103, s. 1; svensk specialutgåva, område, 6, volym 1, s. 111) (nedan kallat första direktivet) och av artikel 1 första stycket i rådets tredje direktiv 90/232/EEG av den 14 maj 1990 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om ansvarsförsäkring för motorfordon (EGT L 129, s. 33; svensk specialutgåva, område 13, volym 19, s. 189) (nedan kallat tredje direktivet).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Katarína Haasová, som för talan för egen del samt för sin minderåriga dotter Kristína Haasová, född den 22 april 1999, och Ratislav Petrík och Blanka Holingová rörande skyldighet för de sistnämnda att utge ersättning enligt det civilrättsliga ansvaret vid framförande av motorfordon för den skada som åsamkats till följd av att Vladimir Haas, make till Katarína Haasová och far till Kristína Haasová omkommit vid en trafikolycka i Tjeckien.

Tillämpliga bestämmelser

Internationell privaträtt

- 3 I artikel 3 i Konvention om tillämplig lag rörande trafikolyckor, som ingicks i Haag den 4 maj 1971 (nedan kallad 1971 års Haagkonvention), och som har ratificerats av Republiken Slovakien, Republiken Tjeckien, andra medlemsstater i unionen och vissa tredje länder, stadgas följande:

”Tillämplig lag är lagen i den stat i vilken olyckan skedde.”

- 4 I artikel 4 i konventionen föreskrivs följande:

”Utan att det påverkar bestämmelserna i artikel 5 gäller följande undantag från bestämmelserna i artikel 3:

- a) när olyckan endast involverar ett fordon vilket är registrerat i en annan stat än den i vilken olyckan skedde ska skadeståndsansvaret fastställas i enlighet med lagen i registreringsstaten
 - i förhållande till föraren, innehavaren, ägaren eller någon annan person som har ett intresse i fordonet oberoende av var dessa personer är bosatta,
 - i förhållande till ett offer som är passagerare och som är bosatt i en annan stat än den där olyckan skedde,
 - i förhållande till ett offer som befinner sig utanför fordonet på olycksplatsen om denna person är bosatt i registreringsstaten.

Om olyckan involverar flera skadelidande ska tillämplig lag fastställas individuellt för varje skadelidande.

- b) När flera fordon är involverade i olyckan ska bestämmelserna i a) endast tillämpas om samtliga fordon är registrerade i samma stat.”

[...]"

5 I artikel 8 i nämnda konvention stadgas följande:

"Tillämplig lag ska bland annat avgöra:

1. ansvarets inträde och omfattning,
2. grunder för ansvarsfrihet samt begränsning och fördelning av ansvar,
3. förekomsten och arten av ersättningsgilla skador,
4. hur ersättningen ska utges och dess storlek,
5. möjligheten att överföra rätten till skadestånd,
6. vilka personer som har rätt till ersättning för skada som de personligen lidit,
7. en överordnads ansvar för sina underställdas handlingar (principalansvar),
8. regler om preskription och begränsning av ansvar, inbegripet regler om när preskriptionstid eller begränsningsperiod börjar och när denna period avbryts eller upphör.

Unionsrätt

6 I artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 av den 11 juli 2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II) (EUT L 199, s. 40 (nedan kallad Rom II-förordningen), med rubriken "Förhållande till gällande internationella konventioner" föreskrivs följande:

"1. Denna förordning skall inte inverka på tillämpningen av internationella konventioner som en eller flera medlemsstater har tillträtt när denna förordning antas och som fastställer lagvalsregler för utomobligatoriska förpliktelser.

2. Denna förordning skall emellertid bland medlemsstaterna ha företräde framför konventioner som ingåtts uteslutande mellan två eller flera av dem i den mån som konventionerna gäller frågor som regleras genom denna förordning."

7 I artikel 1 i första direktivet föreskrivs följande:

"I detta direktiv avses med

[...]

2. skadelidande: personer som är berättigade till ersättning för förlust eller skada orsakad av fordon,

[...]

8 I artikel 3.1 i första direktivet föreskrivs följande:

"... varje medlemsstat [skall] vidta de åtgärder som är nödvändiga för att fordon som är normalt hemmahörande inom dess territorium skall omfattas av ansvarsförsäkring. Försäkringens omfattning och villkor skall bestämmas inom ramen för dessa åtgärder."

- 9 I artikel 1.1 och 1.2 i rådets andra direktiv 84/5/EEG av den 30 december 1983 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om ansvarsförsäkring för motorfordon (EGT L 8, 1984, s. 17; svensk specialutgåva, område 6, volym 2, s. 90), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/14/EG av den 11 maj 2005 (EGT L 149, s. 14) (nedan kallat andra direktivet), föreskrivs följande:

”1. Den försäkring som avses i artikel 3.1 i [första direktivet] skall obligatoriskt omfatta både sakskador och personskador.

2. Varje medlemsstat skall, utan att det påverkar dess rätt att fastställa högre garantibelopp, kräva att den obligatoriska försäkringen ger ersättning med minst följande:

- a) Vid personskador: ett minimibelopp på 1 000 000 EUR för varje skadelidande eller 5 000 000 EUR per skadehändelse oavsett antalet skadelidande.
- b) Vid sakskador: 1 000 000 EUR för varje skadehändelse oavsett antalet skadelidande.

Medlemsstaterna får vid behov införa en övergångsperiod på högst fem år efter genomförandedagen för [direktiv 2005/14] för att anpassa minimibeloppen för försäkringstäckning till de belopp som anges i denna punkt.

De medlemsstater som inför en sådan övergångsperiod ska informera kommissionen om detta och ange övergångsperiodens längd.

Senast 30 månader efter genomförandedagen för direktiv [2005/14] skall medlemsstaterna höja garantierna till åtminstone hälften av den nivå som föreskrivs i denna punkt.”

- 10 I artikel 1 i tredje direktivet föreskrivs bland annat att ”[d]en försäkring som avses i artikel 3.1 i [första direktivet] skall omfatta ansvarighet för personskador som drabbar alla passagerare med undantag av föraren.”

Nationell rätt

Slovakisk rätt

- 11 I artikel 11 i lag nr 40/1964 om civilrätt (nedan kallad den slovakiska civilrättslagen) föreskrivs följande:

”Varje person har rätt till skydd för sin person, särskilt för liv och hälsa, ära och mänskliga värdighet, privatliv, namn och rätten att uttrycka sig fritt.”

- 12 I artikel 13 i civillagen föreskrivs följande:

1) Varje person har särskilt rätt att kräva att andra avstår från rättstridiga handlingar som kränker hans eller hennes personliga rättigheter, att konsekvenserna av sådana kränkningar beivras och att han eller hon tillerkänns en rimlig ersättning.

2) När rimlig ersättning enligt punkt 1 inte är möjlig, och särskilt vid en grov kränkning av en persons värdighet eller samhälleliga anseende har vederbörande dessutom rätt till ersättning för ideell skada.

3) Storleken på den ersättning som avses i punkt 2 fastställs av domstol med beaktande av hur allvarlig skadan var och av de omständigheter under vilka rättigheten kränktes.”

13 I artikel 4 i lag nr 381/2001 om obligatorisk ansvarsförsäkring för motorfordon (nedan kallad den slovakiska lagen om obligatorisk försäkring) föreskrivs följande:

”1) Ansvarsförsäkringen omfattar samtliga som är ansvariga för skada som orsakats vid framförande av det i försäkringsavtalet angivna motorfordonet.

2) Försäkringstagaren har enligt ansvarsförsäkringen rätt att kräva att försäkringsbolaget utger ersättning till den skadelidande vid styrkta krav på ersättning för:

- a) personskador och för täckande av kostnader vid dödsfall,
- b) skada som orsakats de skadelidande till följd av att föremål har förstörts, stulits eller förlorats,
- c) kostnader för att täcka juridiskt bistånd vid tvist om ersättning enligt a, b och d om försäkringsbolaget inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artikel 11.6 a eller 11.6 b eller rättsstridigt har nekat att betala ut ersättning eller rättsstridigt sänkt ersättningen,
- d) förlorad arbetsinkomst.

3) Med stöd av ansvarsförsäkringen har försäkringstagaren rätt att kräva att försäkringsbolaget utger ersättning till täckande av de berördas styrkta och betalade kostnader för läkarvård, sjukdagpenning, åtgärder för social trygghet, olycksfallsersättning, pensioner, pensioner till polis och militär, expertarvoden samt pensioner från tilläggs pensionsfonder, om försäkringstagaren är skyldig att ersätta de berörda för dessa kostnader.”

Tjeckisk rätt

14 I artikel 11 i lag nr 40/1964 om civillag (nedan kallad den tjeckiska civillagen) föreskrivs följande:

”Varje person har rätt till skydd för sin person, särskilt för liv och hälsa, ära och mänskliga värdighet, privatliv, namn och rätten att uttrycka sig fritt.”

15 I artikel 13 i den tjeckiska civillagen föreskrivs följande:

”1) Varje person har särskilt rätt att kräva att andra avstår från rättsstridiga handlingar som kränker hans eller hennes personliga rättigheter, att konsekvenserna av sådana kränkningar beivras och att han eller hon tillerkänns en rimlig ersättning.

2) När rimlig ersättning enligt punkt 1 inte är möjlig, och särskilt vid en grov kränkning av en persons värdighet eller samhälleliga anseende har vederbörande dessutom rätt till ersättning för ideell skada.

3) Storleken på den ersättning som avses i punkt 2 fastställs av domstol med beaktande av hur allvarlig den ideella skadan var och av de omständigheter under vilka rättigheten kränktes.”

16 I artikel 444 i denna civillag stadgas följande:

”1) Vid personskada ger den skadelidandes smärtor och handikapp rätt till ett schablonbelopp:

[...]

3) Vid dödsfall har de efterlevande rätt till ersättning i form av ett schablonbelopp på:

- a) 240 000 [tjeckiska kronor (CZK)] för förlust av maka/make.

[...]”

- 17 I artikel 6 i lag nr 168/1999 om ansvarsförsäkring för motorfordon (nedan kallad den tjeckiska lagen om obligatorisk försäkring) stadgas följande:

”1) Ansvarsförsäkringen omfattar samtliga personer som är ansvariga för skada som orsakats genom framförande av det i försäkringsavtalet angivna motorfordonet.

2) Om inte annat föreskrivs i denna lag kan försäkringstagaren kräva att försäkringsbolaget, på försäkringstagarens vägnar, utger ersättning till den skadelidande i den omfattning och till det belopp som föreskrivs i civillagen för

- a) personskada eller dödsfall,
- b) skada som orsakats den skadelidande till följd av att ett föremål har skadats, förstörts eller försvunnit samt skada som följd av att ett föremål har stulits, om individen har förlorat sin möjlighet att råda över föremålet.
- c) förlorad arbetsinkomst.
- d) kostnader för juridiskt bistånd för att göra gällande sådana rättigheter som avses i a, b och c vid tvist om ersättning enligt b och c dock endast om försäkringsbolaget inte har iakttagit tidsfristen i artikel 9.3 eller rättsstridigt har nekat att betala ut ersättning eller rättsstridigt har sänkt ersättningen

under förutsättning att den skadelidande har framställt sitt krav och inkommit med bevisning och att den skadevällande händelsen, som försäkringstagaren är ansvarig för, har inträffat inom ansvarsförsäkringens giltighetsperiod, med undantag av period av försäkringsavbrott.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 18 Det framgår av begäran om förhandsavgörande och av de förtydliganden som den hänskjutande domstolen har gett som svar på en begäran om klarlägganden enligt artikel 101 i domstolens rättegångsregler att Vladimir Haas omkom i en trafikolycka, som orsakats av Ratislav Petrík, i Tjeckien den 7 augusti 2008. Ratislav Petrík framförde en personbil som tillhörde Blanka Holingová.
- 19 Blanka Holingová:s bil, som var registrerad i Slovakien, och som Vladimir Haas var passagerare i, kolliderade med en lastbil, som var registrerad i Republiken Tjeckien. Katarína Haasová och hennes dotter befann sig i Slovakien vid olyckstillfället.
- 20 Genom en brottsmålsdom meddelad av Okresný súd Vranov nad Topľou (Slovakien), befanns Ratislav Petrík skyldig till dråp och vållande av kroppsskada och dömdes till två års villkorligt fängelse. Enligt artikel 50.2 och artikel 51.4 c i den slovakiska strafflagen dömdes han att ersätta den skada han orsakat, vilket bland annat inbegrep att betala en ersättning på 1 057,86 euro till Katarína Haasová.
- 21 Katarína Haasová och hennes dotter väckte därefter talan mot Ratislav Petrík och Blanka Holingová med yrkande om ersättning för den ideella skada de lidit genom förlusten av make respektive far i enlighet med artikel 13.2 och 13.3 i den slovakiska civillagen. Ratislav Petrík och Blanka Holingová förpliktades vid domstol i första instans att utge en ersättning på 15 000 euro till Katarína Haasová och hennes dotter för denna skada. Samtliga parter överklagade denna dom till Krajský súd v Prešove (Slovakien).

- 22 Ovannämnda domstol anser att det med beaktande av de faktiska omständigheterna är materiell tjeckisk rätt som skall tillämpas och särskilt artikel 444.3 i den tjeckiska civillagen, i vilken det avseende dödsfall föreskrivs att maka/make, såsom efterlevande, har rätt till en schablonersättning på 240 000 tjeckiska kronor. Frågan uppstår då om denna ersättning är tillräcklig och särskilt om det föreligger en rätt till ytterligare ersättning med stöd av artikel 11 i samma civillag.
- 23 Den hänskjutande domstolen anser härvidlag att rättigheterna för Katarína Haasová och hennes dotter följer av rättigheterna för den omkomne, eftersom Vladimir Haas liv skyddades av artikel 11 i civillagen. Den hänskjutande domstolen har förtydligat att artiklarna 11–16 i den slovakiska och den tjeckiska civillagen säkerställer skydd för person, som bland annat omfattar skydd av liv hälsa, ära, mänsklig värdighet, privatliv, namn och rätt att uttrycka sig fritt mot ”skador”, vilket är den term som används för att beteckna en ideell skada på grund av att rätten till detta skydd har åsidosatts.
- 24 Den hänskjutande domstolen har även förtydligat att enligt den slovakiska lagen om obligatorisk försäkring kan ägaren av ett motorfordon kräva att försäkringsbolaget, i händelse av en skada som försäkringstagaren bär ansvaret för, på försäkringstagarens vägnar, utger ersättning till den skadelidande för en faktisk och styrkt skada, i den omfattning som anges i denna lag, och i enlighet med försäkringsvillkoren, och därför utge ersättning för personskada och kostnader till följd av dödsfall.
- 25 I detta mål hade Blanka Holingová slutit ett avtal om obligatorisk ansvarsförsäkring med Allianz-Slovenská poisťovňa a.s., (nedan kallat Allianz). Då den person som är ansvarig för skadan kan vända sig mot försäkringsbolaget för att detta bolag ska utge ersättning, på denna persons vägnar, för den skada som vederbörande bär ansvaret för, är det nödvändigt att försäkringsbolaget uppmanas att intervensera i skadeståndsmålet, eftersom bolaget har ett legitimt intresse i målets utgång. Allianz uppmanades därför av den hänskjutande domstolen att intervensera i målet.
- 26 Allianz har emellertid endast ett sådant legitimt intresse om den rättighet det är frågan om omfattas av civilrättsligt ansvar enligt den obligatoriska försäkringen. Om den ideella skada som avses i det nationella målet inte täcks av den obligatoriska försäkringen skulle det nämligen inte vara motiverat för Allianz att intervensera i målet.
- 27 Enligt den hänskjutande domstolen avser ersättning för personskada även delvis ideell skada, nämligen för lidande och försämring av det sociala livet. Begreppet skada i försäkringsavtalet omfattar således även skador av icke-ekonomisk karaktär, särskilt av ideell, moralisk och känslomässig karaktär.
- 28 Den hänskjutande domstolen anser vidare att medlemstaterna enligt första och tredje direktivet har skyldighet att vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att det civilrättsliga skadeståndsansvaret för motorfordon, som hör hemma på deras områden, täcks av en försäkring till skydd för de försäkrade och skadelidande i trafikolyckor och för att samtliga skador som täcks av den obligatoriska försäkringen ska ge passagerare i motorfordon rätt till ersättning.
- 29 Allianz har emellertid nekat att betala ersättning för den ideella skada som åsamkats, med motiveringen att ersättning för denna skada enligt artikel 13 i den slovakiska civillagen inte omfattas av avtalet om den obligatoriska ansvarsförsäkringen för motorfordon, eftersom rätt till en sådan ersättning inte omfattas av den slovakiska och den tjeckiska lagen om obligatorisk försäkring.
- 30 Den hänskjutande domstolen anser att denna fråga är av avgörande betydelse, eftersom det är nödvändigt att även utge ersättning för den ideella skada som efterlevande till en skadelidande i en trafikolycka har åsamkats. Detta är en skada för vilken det kan ges ut ersättning enligt artikel 13.2 och 13.3 i den tillämpliga civillagen och som, enligt en vid tolkning, ska anses vara en sådan personskada som avses i artikel 4.2 a i den slovakiska lagen om obligatorisk försäkring. Härav följer att ersättning för den ideella skadan omfattas av försäkringsbolagets ansvar enligt avtalet om obligatorisk ansvarsförsäkring.

31 Krajský súd v Prešove beslutade under dessa omständigheter att vilandeförklara målet och att ställa följande frågor till domstolen:

- ”1) Ska artikel 1 första stycket i [tredje direktivet] och artikel 3.1 i [första direktivet] tolkas så att de utgör hinder för en nationell bestämmelse (såsom artikel 4 i den slovakiska lagen [om obligatorisk försäkring] för skada som vållats vid framförande av motorfordon och artikel 6 i den tjeckiska lagen [om obligatorisk försäkring]), med innebörden att det civilrättsliga ansvaret för framförande av motorfordon inte omfattar den ideella skada, uttryckt i ett penningbelopp, som de efterlevande har åsamkats till följd av en trafikolycka vållad vid framförande av ett motorfordon?
- 2) Om den första frågan besvaras med att ovannämnda nationella bestämmelse inte strider mot unionsrätten, ska då bestämmelserna i artikel 4.1, 4.2 och 4.4 i den slovakiska lagen [om obligatorisk försäkring] och artikel 6.1–3 i den tjeckiska lagen [om obligatorisk försäkring] tolkas så att de inte utgör hinder för att den nationella domstolen, med tillämpning av artikel 1 första stycket i [tredje direktivet] och artikel 3.1 i [första direktivet] tillerkänner de efterlevande efter en trafikolycka som vållats vid framförande av ett motorfordon, i deras egenskap av skadelidande, rätt till ersättning för ideell skada även i form av ett penningbelopp?”

Upptagande till sakprövning

- 32 Den slovakiska regeringen och kommissionen har uttryckt tvivel om huruvida tolkningsfrågorna kan tas upp till sakprövning, genom att påpeka att beslutet att begära förhandsavgörande inte innehåller någon redogörelse för de faktiska omständigheterna vid trafikolyckan, vilka är nödvändiga för att förstå det nationella målet. Den slovakiska regeringen anser vidare att frågorna inte är relevanta för att kunna döma i målet, eftersom Allianz inte är part i målet och det avgörande som den nationella domstolen ska fatta i detta mål inte är bindande för detta försäkringsbolag.
- 33 Domstolen erinrar härvidlag om att den hänskjutande domstolen som svar på domstolens begäran om klarlägganden enligt artikel 101 i domstolens rättegångsregler har preciserat de faktiska omständigheterna vid den olycka som utgör bakgrund till det nationella målet och vidare har preciserat att domstolens svar kommer att vara avgörande för bedömningen huruvida Allianz ska intervensera i det nationella målet och således huruvida den dom som meddelas i det nationella målet blir bindande för detta företag.
- 34 Tolkningsfrågorna ska följaktligen anses kunna tas upp till sakprövning.

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 35 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 3.1 i första direktivet och artikel 1 första stycket i tredje direktivet ska tolkas så att den obligatoriska ansvarsförsäkringen för motorfordon ska omfatta ersättning för ideell skada som åsamkats närstående till en person som har omkommit i en trafikolycka.
- 36 Domstolen erinrar inledningsvis om att den hänskjutande domstolen dels har preciserat att de bestämmelser om civilrättsligt ansvar som ska tillämpas på de faktiska omständigheterna i målet, mot bakgrund av artiklarna 3 och 4 i 1971 års Haagkonvention samt artikel 28 i Rom II-förordningen, är tjeckiska bestämmelser, dels har påpekat att frågorna inte avser huruvida den obligatoriska ansvarsförsäkringen omfattar civilrättsligt ansvar enligt sjätte kapitlet i den tjeckiska civillagen och således schablonbeloppet i artikel 444 i denna lag. Den hänskjutande domstolen anser nämligen att artiklarna 11 och 13 i den tjeckiska civillagen, som avser skydd för person, ska tillämpas oberoende av

dessa bestämmelser om civilrättsligt ansvar och den har preciserat att frågorna endast avser huruvida den obligatoriska ansvarsförsäkringen omfattar den ersättning för ideell skada som ska utges på grundval av bestämmelserna om skydd för person.

- 37 Det framgår av ingressen till både första och andra direktivet att målsättningen med dem är dels att säkerställa fri rörlighet såväl för motorfordon som är normalt hemmahörande inom unionen som för personer som färdas i dem, dels att säkerställa att personer som lider skada vid olyckor som orsakas av dessa motorfordon behandlas på ett likvärdigt sätt, oavsett på vilken plats inom unionen som olyckan inträffat (dom av den 23 oktober 2012 i mål C-300/10, Marques Almeida, punkt 26 och där angiven rättspraxis).
- 38 Första direktivet, såsom det har preciserats och kompletterats genom andra och tredje direktivet, medför således en skyldighet för medlemsstaterna att säkerställa att motorfordon som är normalt hemmahörande inom deras territorium omfattas av ansvarsförsäkring, varvid det har preciserats vilka typer av skador och vilka skadelidande tredje män som denna försäkring ska omfatta (domen i det ovannämnda målet Marques Almeida, punkt 27 och där angiven rättspraxis).
- 39 Det ska emellertid erinras om att frågan om skyldigheten att tillse att ansvarsförsäkringen omfattar skador som motorfordon har åsamkat tredje man skiljer sig från frågan om i vilken mån dessa skador ska ersättas till följd av den försäkrades civilrättsliga ansvar. Den förstnämnda företeelsen regleras och säkerställs nämligen i unionslagstiftningen, medan den sistnämnda företeelsen i huvudsak regleras i nationell rätt (domen i det ovannämnda målet Marques Almeida, punkt 28 och där angiven rättspraxis).
- 40 Domstolen har härvid tidigare uttalat att det följer av målsättningen med och lydelsen av första, andra och tredje direktiven, att de inte syftar till att harmonisera medlemsstaternas system för civilrättsligt ansvar, och att medlemsstaterna, på unionsrättens nuvarande stadium, alltså är fria att bestämma vilket system för civilrättsligt ansvar som ska tillämpas vid trafikolyckor (domen i det ovannämnda målet Marques Almeida, punkt 29 och där angiven rättspraxis).
- 41 Följaktligen är medlemsstaterna, på unionsrättens nuvarande stadium, och med hänsyn till bland annat artikel 1.2 i första direktivet i princip alltså fria att, i sina system för civilrättsligt ansvar, bestämma i synnerhet vilka skador orsakade av motorfordon som ska ersättas, storleken på ersättningen och vilka personer som har rätt till nämnda ersättning.
- 42 Domstolen har emellertid preciserat att medlemsstaterna ska utöva sina befogenheter på detta område med iakttagande av unionsrätten och att de nationella bestämmelserna om ersättning vid trafikolyckor inte får medföra att första, andra och tredje direktiven förlorar sin ändamålsenliga verkan (domen i det ovannämnda målet Marques Almeida, punkt 31 och där angiven rättspraxis).
- 43 Såsom den tyska regering har påpekat, vad beträffar den obligatoriska försäkringens täckning av de skador orsakade av motorfordon som ska ersättas enligt det civilrättsliga ansvar som följer av nationell rätt, tillkom det visserligen medlemsstaterna, enligt artikel 3.1 andra meningen i första direktivet, att bestämma vilka skador försäkringen skulle omfatta och villkoren för denna försäkring (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 mars 1996 i mål-C-129/94, Ruiz Bernáldez, REG 1996, s. I-1829, punkt 15).
- 44 Det var emellertid i syfte att minska skillnaderna mellan de olika medlemsstaternas lagstiftning rörande den obligatoriska försäkringens omfattning som det i artikel 1 i andra direktivet, i fråga om det civilrättsliga ansvaret, angavs att försäkringen obligatoriskt skulle omfatta både sakskador och personskador upp till vissa bestämda belopp. Genom artikel 1 i tredje direktivet utsträcktes denna skyldighet till att omfatta ansvarighet för personskador som drabbar passagerare med undantag av föraren (domen i det ovannämnda målet Ruiz Bernáldez, punkt 16).

- 45 Medlemsstaterna är således skyldiga att säkerställa att det civilrättsliga ansvar för motorfordon som följer av nationell rätt omfattas av en försäkring som överensstämmer med bestämmelserna i första, andra och tredje direktiven (domen i det ovannämnda målet Marques Almeida, punkt 30 och där angiven rättspraxis).
- 46 Härav följer att medlemsstaternas frihet att bestämma vilka skador som ska omfattas samt villkoren för den obligatoriska försäkringen har begränsats genom andra och tredje direktivet, på så sätt att försäkringen obligatoriskt ska omfatta vissa skador upp till fastställda minimibelopp. Till dessa skador som försäkringen obligatoriskt ska omfatta hör bland annat personskador, såsom anges i artikel 1.1 i andra direktivet.
- 47 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 68–73 i förslaget till avgörande och som uttalats av EFTA-domstolen i dom av den 20 juni 2008, Celina Nguyen/The Norwegian State (mål E-8/07, EFTA Court Report, s. 224, punkterna 26 och 27), ska det emellertid, med hänsyn till de olika språkversionerna av artikel 1.1 i andra direktivet och artikel 1 första stycket i tredje direktivet samt till det skydds syfte som eftersträvas med de tre ovannämnda direktiven, anses att begreppet personskada avser varje skada – i den mån den ska ersättas till följd av försäkringstagarens civilrättsliga ansvar enligt den nationella rätt som är tillämplig i tvisten – som följer av en kränkning av personens integritet, vilket omfattar såväl fysiskt som psykiskt lidande.
- 48 Enligt fast rättspraxis ska nämligen de unionsrättsliga bestämmelserna tolkas och tillämpas på ett enhetligt sätt, mot bakgrund av de olika versionerna på unionens samtliga språk. I händelse av skillnader mellan de olika språkversionerna, ska bestämmelsen i fråga tolkas mot bakgrund av den allmänna systematiken i och ändamålet med de föreskrifter i vilka den ingår (se, bland annat, dom av den 8 december 2005 i mål C-280/04, Jyske Finans, REG 2005, s. I-10683, punkt 31 och där angiven rättspraxis).
- 49 Eftersom motsvarigheter till båda begreppen ”kroppsliga skador” och ”personskador” förekommer i de olika språkversionerna av artikel 1.1 i andra direktivet, ska det hänvisas till systematiken i och ändamålet med bestämmelserna och direktivet. Det kan härvid noteras dels att dessa begrepp kompletterar begreppet ”saxskada”, dels att bestämmelsen och direktivet särskilt syftar till att förstärka de skadelidandes skydd. Det ska därför göras en sådan vid tolkning som anfördes i punkt 47 i denna dom.
- 50 Till de skador som ska ersättas enligt första, andra och tredje direktiven hör följaktligen ideell skada som ska ersättas till följd av den försäkrades civilrättsliga ansvar enligt den nationella rätt som är tillämplig i tvisten.
- 51 Vad beträffar frågan vilka personer som har rätt att begära ersättning för ideell skada, ska det för det första framhållas att det av artiklarna 1.2 och 3.1 första meningen i första direktivet framgår att det skydd som ska säkerställas enligt detta direktiv omfattar alla personer som enligt det civilrättsliga ansvar som följer av nationell rätt har rätt till ersättning för skada som har orsakats av motorfordon.
- 52 Det ska för det andra preciseras att, såsom generaladvokaten påpekade i punkt 78 i sitt förslag till avgörande och till skillnad från vad den tyska regeringen har gjort gällande, tredje direktivet inte har inneburit en begränsning av den personkrets som skyddas, utan tvärtom att skyddet obligatoriskt ska omfatta skador som lidits av personer vilka betraktas som särskilt sårbara.
- 53 Eftersom det heller inte förekommer någon annan begränsning av begreppet skada i artikel 1.2 i första direktivet kan det, till skillnad från vad den estniska regeringen har hävdats, inte heller anses att vissa skador, såsom ideell skada, ska uteslutas från detta begrepp i den mån de ska ersättas enligt det civilrättsliga ansvar som följer av nationell rätt.

- 54 Första, andra och tredje direktiven kan inte i något avseende läggas till grund för en bedömning enligt vilken unionslagstiftaren skulle ha önskat begränsa det skydd som säkerställs genom dessa direktiv så att det endast omfattar personer som är direkt inblandade i en olyckshändelse.
- 55 Medlemsstaterna är följaktligen skyldiga att säkerställa att ersättning som ska utgå, enligt det civilrättsliga ansvar som följer av deras nationella rätt, för ideell skada som lidits av nära familjemedlemmar till personer som har råkat ut för en trafikolycka, omfattas av den obligatoriska försäkringen upp till de minimibelopp som föreskrivs i artikel 1.2 i andra direktivet.
- 56 Så bör det även vara i detta fall, eftersom personer som befinner sig i en sådan situation som Katarína Haasová och hennes dotter, enligt de upplysningar som tillhandahållits av den hänskjutande domstolen, enligt artiklarna 11 och 13 i den tjeckiska civillagen har rätt till ersättning för den ideella skada som de åsamkats till följd av att deras make respektive far har omkommit.
- 57 Det som den slovakiska regeringen har anfört avseende den omständigheten att dessa artiklar omfattas av en del i den tjeckiska respektive den slovakiska civillagen som avser kränkningar av personliga rättigheter och som är självständig i förhållande till den del som avser det civilrättsliga skadeståndsansvaret i egentlig mening, i den mening som avses i dessa lagar, saknar betydelse för denna bedömning.
- 58 Eftersom försäkringstagarens ansvar, som enligt den hänskjutande domstolen följer av artiklarna 11 och 13 i den tjeckiska civillagen, har sitt ursprung i en trafikolycka och är av civilrättslig karaktär saknas anledning att anta att ett sådant ansvar inte omfattas av de materiella nationella bestämmelserna om civilrättsligt ansvar, vilka ovannämnda direktiv hänvisar till.
- 59 Av det anförda följer att den första frågan ska besvaras enligt följande. Artikel 3.1 i första direktivet, artikel 1.1 och 1.2 i andra direktivet samt artikel 1 första stycket i tredje direktivet ska tolkas så, att den obligatoriska ansvarsförsäkringen för motorfordon ska omfatta ersättning för ideell skada som lidits av närstående till personer som har omkommit vid en trafikolycka, i den mån sådan ersättning ska utgå till följd av den försäkrades civilrättsliga ansvar enligt den nationella rätt som är tillämplig i målet vid den nationella domstolen.

Den andra frågan

- 60 Mot bakgrund av domstolens svar på den första frågan saknas anledning att besvara den andra frågan

Rättegångskostnader

- 61 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

Artikel 3.1 i rådets direktiv 72/166/EEG av den 24 april 1972 om tillnärmning av medlemstaternas lagar och andra författningar om ansvarsförsäkring för motorfordon och kontroll av att försäkringsplikten fullgörs beträffande sådan ansvarighet, artikel 1.1 och 1.2 i rådets direktiv 84/5/EEG av den 30 december 1983 om tillnärmning av medlemstaternas lagar och andra författningar om ansvarsförsäkring för motorfordon, i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/14/EG av den 11 maj 2005 och artikel 1 första stycket i rådets tredje direktiv 90/232/EEG av den 14 maj 1990 om tillnärmning av

medlemstaternas lagar och andra författningar om motorfordon ska tolkas så att den obligatoriska ansvarsförsäkringen för motorfordon ska omfatta ersättning för ideell skada som lidits av närstående till personer som har omkommit vid en trafikolycka, i den mån sådan ersättning ska utgå till följd av den försäkrades civilrättsliga ansvar enligt den nationella rätt som är tillämplig i målet vid den nationella domstolen.

Underskrifter